

Resultat från enkätundersökning av medborgarnas syn på kärnavfallsförvaret

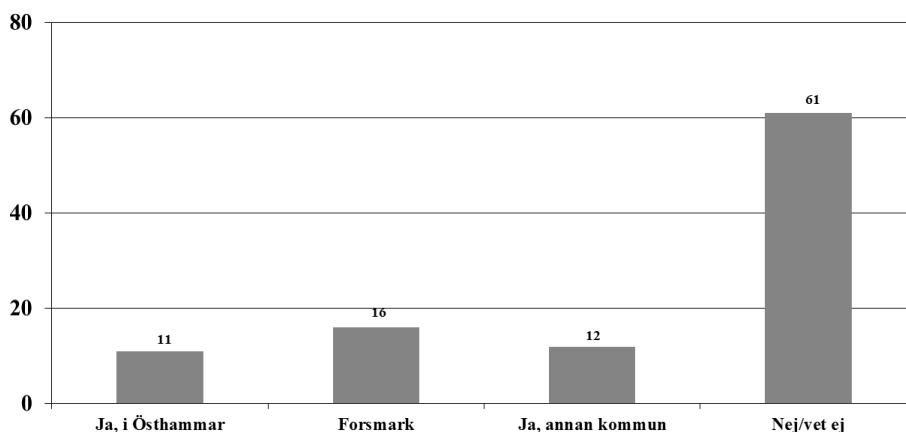
Bakgrund

Hösten 2018 tog Kärnavfallsrådet initiativ till en nationell studie av allmänheten och kärnavfallet. Samhällsinformation AB fick i uppdrag att genomföra telefonintervjuer med ett representativt urval av 1 000 medborgare mellan 18 och 75 år. Intervjuerna genomfördes under perioden 10 dec. 2018-31 jan. 2019 (med uppehåll för jul-och nyårshelgen) av Samhällsinformation AB. Frågorna handlade om medborgarnas kunskaper, informationsbehov och förtroende för de institutioner som ansvarar för kärnavfallsfrågan (samtliga frågor finns bifogade i slutet i bilaga 1). Svarsprocenten uppgick till 67. Bortfallet består främst av "ej anträffade". Nedan redovisas resultaten såsom den har redovisats till oss från Samhällsinformation AB.

Enkätundersökningens resultat

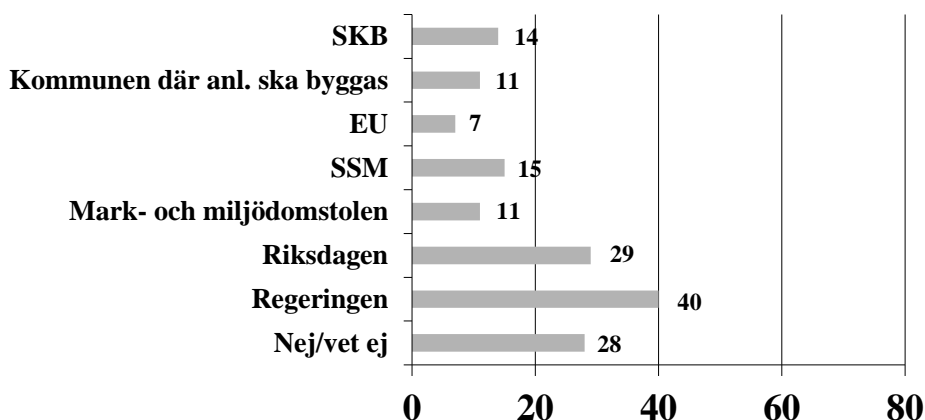
Första frågan till medborgarna handlade om de kände till att ett slutförvar för använt kärnbränsle planerades i Sverige. 55 % kände till detta medan 45 % sa sig inte känna till det. Signifikant fler män än kvinnor svarade att de kände till det. Äldre personer (56 +) förefaller också mer insatta i frågan jämfört med de yngre.

Ett slutförvar är planerat att placeras i Östhammar, där kärnkraftverket Forsmark ligger. Den andra frågan var om medborgarna kände till var, i vilken kommun, ett slutförvar var tänkt att ligga, se figur 1. Av de som svarar Östhammar så är det signifikant fler män som svarar detta (29 %) jämfört med kvinnorna (9 %). Personer 66-75 år anger i signifikant högre grad "Östhammar" (19 %)

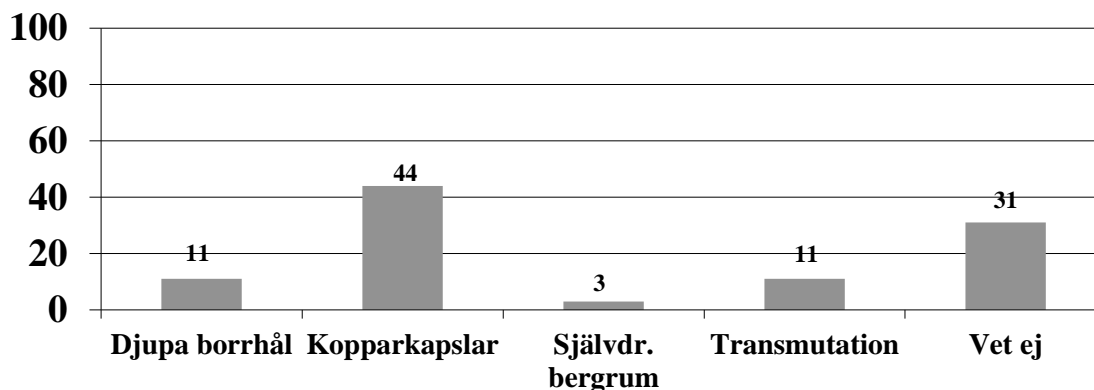
Figur 1. Vet du var slutförvaret planeras att byggas?

Fråga 3 gällde om de svarande kände till vem som slutligen fattar beslut om slutförvar för använt kärnbränsle. Hur svaren fördelades visas i figur 2. Flera svar var möjliga och därför blir summan högre än 100%. Fler kvinnor än män och fler yngre än äldre, svarade att de inte visste vem som fattar det avgörande beslutet Flest personer anger "Regeringen".

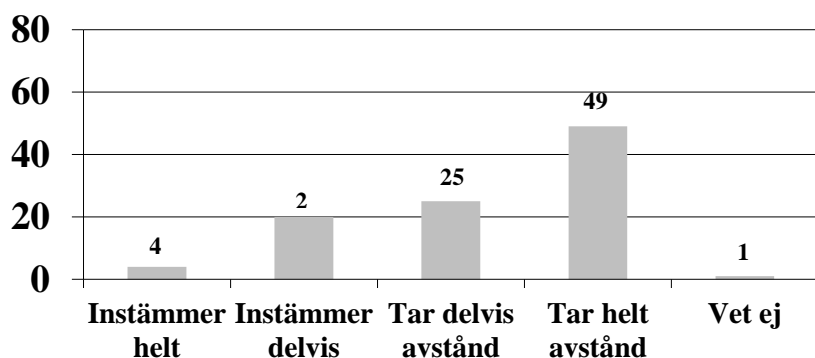
Figur 2. Känner du till vem som fattar det slutliga beslutet om slutförvar för använt kärnbränsle? (De svarande kunde svara flera olika instanser varför totala summan överskrider 100 %).

Nästa fråga handlade om vilken lösning för slutförvaret som Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) föreslår. Resultatet visas i figur 3. "Kopparkapslar" får flest svar både bland män och kvinnor. Bland de som svarar Kopparkapsel är det fler män än kvinnor (56 % jämfört med 32 % för kvinnor). Även personer 66-75 år svarar kopparkapsel i högre grad än övriga åldersgrupper

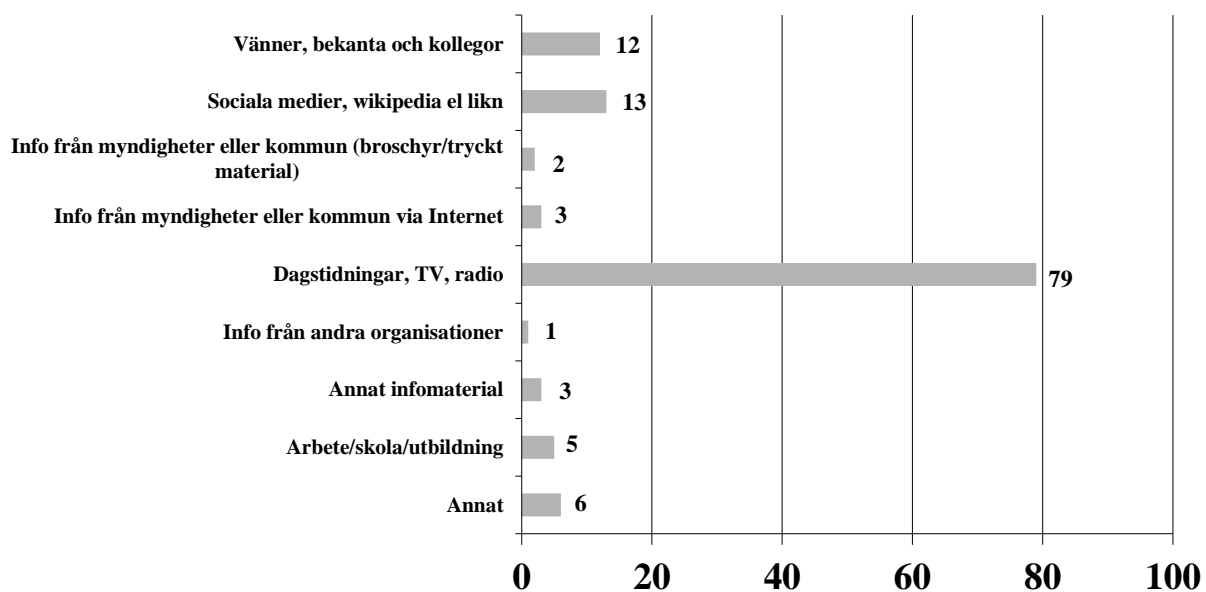
Figur 3. Vilken lösning för slutförvar för använt kärnbränsle föreslår SKB det bolag som ansökt om att få bygga slutförvaret?

Vi frågade medborgarna hur väl de tyckte att följande påstående stämde in på dem "Jag tycker att jag har tillräckligt med kunskap om slutförvaring av använt kärnbränsle". De fick välja ett svar på en skala "Instämmer helt" till "Tar helt avstånd". Resultaten visas i figur 4. Ett medelvärde av poängangivelserna ger värdet 1,8, vilket kan tolkas som att det finns en relativt dålig kunskap i ämnet. Fler män än kvinnor anger att de har tillräckligt med kunskap liksom den äldsta åldersgruppen. Dock är medelvärdena även för dessa relativt låga.

Figur 4. Hur väl stämmer följande påstående in på dig? "Jag tycker att jag har tillräckligt med kunskap om slutförvaring av använt kärnbränsle"

Fråga 6 rörde vilka informationskällor medborgarna fick sin kunskap ifrån. 79 % av Medborgarna fick sin information från tidningar, TV och radio. 13 % fick information från social media och 12 % från vänner, bekanta och kollegor. 47 % sa sig vilja ha mer information och 53 % önskade inte ha mer information.

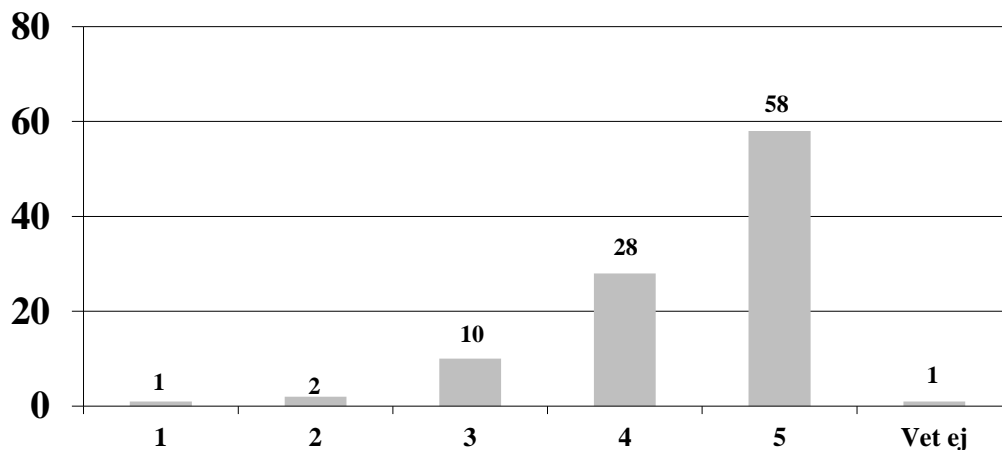
Figur 5 . Oavsett om du har lite eller mycket information om slutförvar för kärnbränsle, från vilka håll har du fått reda på det du nu känner till? (Flera svar var möjliga, därav blir summan över 100%)

Fråga 7 rörde om medborgarna ville ha mer information om slutförvar för använt kärnbränsle. 47% svarade ja och 53% nej. De signifikanta skillnader som går att utläsa är att åldersgruppen 56-65 år, de med högskoleutbildning och de som bor i storstadsområde önskar mer information.

Fråga 8 var en öppen fråga där vi frågade om vilka områden som den svarande önskade få mer information om. Det flesta svarade att de önskade få allmän/generell information. Ytterligare områden som återkom var: vilka alternativ som finns för slutförvar, vad planerna är för vårt slutförvar, risker med slutförvaret och klimat- och miljöpåverkan.

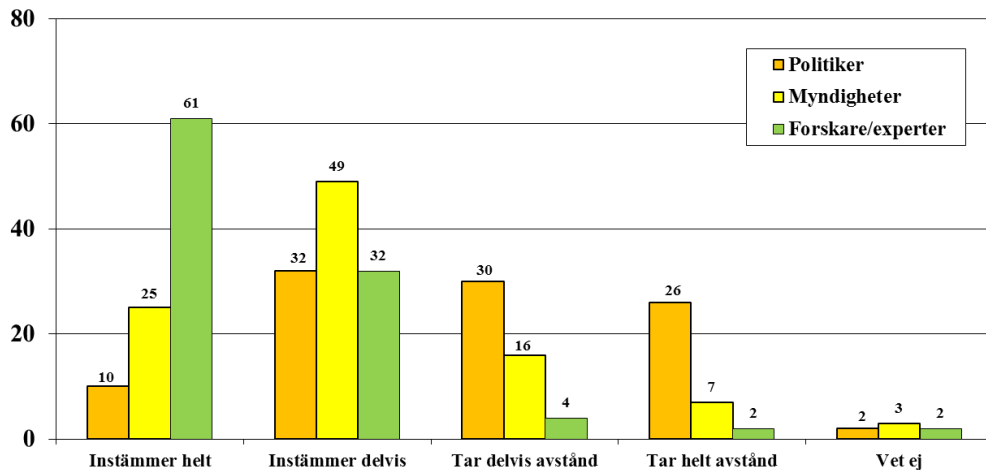
Vi frågade om de svarande trodde att Sverige kan hantera och slutförvara avfallet på ett säkert sätt. 58% trodde att Sverige kunde det, 18 % trodde inte det och 25 % var osäkra eller visste inte. Studerar vi resultaten med avseende på bakgrundsdata så ser vi att det är kvinnorna som är mest tveksamma till Sveriges förmåga, 21 % svarade nej på frågan. Motsvarande siffra för män var 14 %.

Fråga 10 rörde om de svarande tycker slutförvar för kärnavfall var en viktig fråga. De fick svara på en skala 1 till 5, där 1 betydde inte alls viktigt och 5 betydde mycket viktigt. Merparten tyckte det var en viktig fråga, medelvärdet blev 4,4 på totalnivå, se figur 6. Det fanns inga signifikanta avvikelser med avseende på kön.

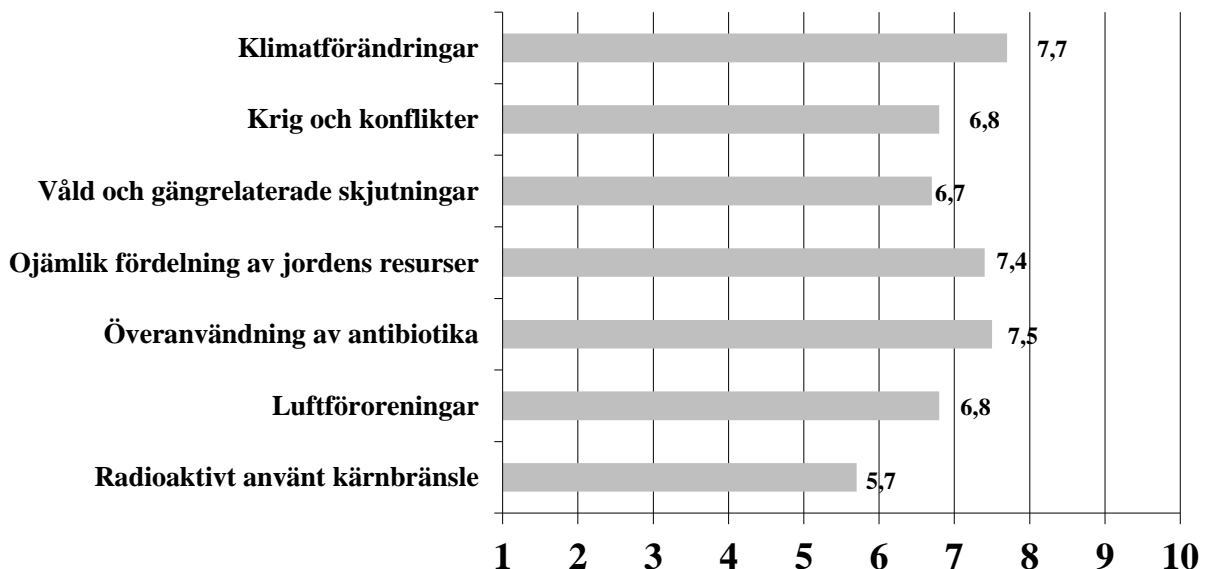
Figur 6. Tycker du att detta är en viktig fråga eller inte?

Tre frågor rörde hur mycket man litade på 1) politikerna, 2) myndigheterna och 3) forskarens sätt att hantera frågor som rör slutförvaring av använt kärnbränsle. I figur 7 har vi sammanställt svaren från alla tre frågorna. Mest tillit finns till forskare och experter, därefter kommer myndighet och sist politiker. Politiker får medelvärde 2,3, myndigheter 2,9 och forskare/expert 3,5. När det gäller signifikanser så skulle man kunna säga att personer med högskoleutbildning i någon mån litar mer på myndigheter jämfört med dem som högst hade grundskoleutbildning; medelvärde 3,1 jämfört med 2,7.

Figur 7. Jag litar på politikernas beslut/myndigheternas granskning/forskares och experters undersökningar om var och hur slutförvaret för använt kärnbränsle bör byggas”

I en fråga lästes olika hot upp där de svarande fick svara på om de kände en stor oro (siffran 10) för hotet eller ingen oro alls (siffran 1). Svaren redovisas i figur 8. Alternativen roterades, dvs de kom i slumpmässig ordning för att inte något alternativ skulle missgynnas. Tre tydliga ”orosmoln” framkom, nämligen oron för klimatet, överanvändningen av antibiotika samt den ojämlika fördelningen av jordens resurser som leder till fattigdom och svält. Oron för radioaktivt använt kärnbränsle kommer som sista alternativ. Genomgående uttrycker fler kvinnor än män oro för de olika alternativen ovan. Klimatförändringar oroar sig fler för i storstadsområde jämfört med dem som bor i glesbygd. Detta ser vi också när det gäller luftföroreningar, fler oroar sig i storstadsområde.

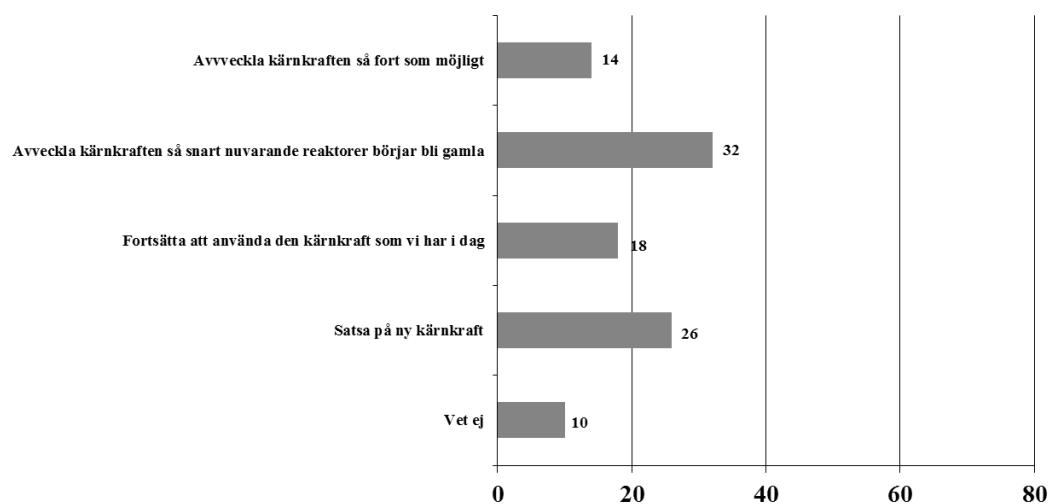
Figur 8. Intervjuaren ställde följande fråga till de svaranden ”Jag tänkte nu läsa upp några olika hot som man som enskild person kan uppleva både i närtid och för framtiden. Jag ber dig svara på en 10-gradig skala där siffran 10 betyder att du känner mycket stark oro och siffran 1 betyder ingen oro

alls.” Alternativen roterades så att inte något alternativ missgynnades av att t.ex. läsas upp sist. I figuren visas medelvärdet på den 10-gradiga skalan.

På fråga 15 frågade vi om det var något annat som den svaranden känner en stark oro inför. Här fanns inga svarsalternativ utan här fick de svarande svara vad helst de tänkte på. Här var svaren relativt divergerande, men många svarade: Trump, klimat/miljö, bakterier, fördumning/dumhet, att vi förgör vår jord, högerextremism/rasism, det politiska landskapet, integration, främlingsfientlighet/rasism, sjukdom, fattigdom, kärnkraft, överbefolkning och våld och krig.

Fråga 16 rörde om de svaranden allmänt anser att Sverige är på rätt väg eller inte. Där svarade 43% ja, 29 % nej och 28% var tveksamma. Den enda signifikanta skillnad som vi kunde utläsa var att personer 18-25 år i högre grad ansåg att Sverige är på rätt väg, 58 % besvarade frågan med ett ja.

Vi avslutade undersökningen med att fråga ” om det i dag skulle föreslås en folkomröstning om Sveriges framtida kärnkraftsanvändning hur skulle du då rösta tror du?” Svaren visas i figur 9. där 48 % är för att en avveckling sker direkt eller snarast. 26 % vill satsa på ny kärnkraft. 58 % av kvinnorna väljer alternativ 1 eller 2, medan motsvarande siffra för männen är 34 %. Yngre personer (18-25 år) väljer alternativ 2 i högre grad medan de äldre (66 år+) i högre grad tycker att vi ska fortsätta att använda den kärnkraft som vi har i dag.

Figur 9. Om det i dag skulle föreslås en folkomröstning om Sveriges framtida kärnkraftsanvändning hur skulle du då rösta tror du?

Bilaga 1: Frågeformulär

Introduktion

Hej, mitt namn är NN och jag ringer från Samhällsinformation AB i Stockholm.

Vi håller just nu på med en undersökning på uppdrag av Kärnavfallsrådet. Studien ingår i en större forskningsstudie som handlar om allmänhetens kunskap och attityder kring frågor om hanteringen av kärnavfall och vilket förtroende man har för de instanser som fattar besluten.

(Samtliga medverkar frivilligt och alla svar behandlas strängt konfidentiellt). Frågorna tar inte lång stund att ställa.

För ett antal år sedan var kanske diskussionerna om hanteringen av kärnavfall och var slutförvaret skulle finnas lite mer "högljutt" än i dag, men frågan är lika aktuell nu som då.

Fråga 1. Känner du till att det planeras ett slutförvar i Sverige för använt kärnbränsle från kärnkraftverken?

1. Ja
2. Nej-----GÅ TILL FRÅGA 3

Fråga 2. Vet du var slutförvaret planeras att byggas?

1. Ja, i Östhammar
2. Forsmark
3. Ja, annan kommun _____
4. NEJ/VET EJ

TILL ALLA:

Fråga 3. Känner du till vem som fattar det slutliga beslutet om slutförvar för använt kärnbränsle?
LÄS UPP FLERA SVAR MÖJLIGA

1. SKB (Svensk Kärnbränslehantering)
2. Kommunen där anläggningen skall byggas
3. EU
4. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
5. Mark-och miljödomstolen
6. Riksdagen
7. Regeringen
8. NEJ/VET EJ

Fråga 4. Vilken lösning för slutförvar för använt kärnbränsle föreslår SKB det bolag som ansökt om att få bygga slutförvaret?

LÄS UPP Är det.....

1. Djupa borrhål 3 km ned i jorden
2. Kopparkapslar som placeras 500 meter ned i berggrunden
3. Självdrenerande bergrum
4. Transmutation, d v s att kärnavfallet omvandlas så att merparten av de radioaktiva ämnena elimineras
5. VET EJ

Fråga 5. Hur väl stämmer följande påstående in på dig?

"Jag tycker att jag har tillräckligt med kunskap om slutförvaring av använt kärnbränsle".

1. Instämmer helt
2. Instämmer delvis
3. Tar delvis avstånd
4. Tar helt avstånd
5. VET EJ

Fråga 6. Oavsett du har lite eller mycket information om slutförvar för använt kärnbränsle, från vilka håll har du fått reda på det du nu känner till?

Är det från.... LÄS UPP FLERA SVAR MÖJLIGA

1. Vänner, bekanta och kollegor
2. Sociala medier, wikipedia eller liknande
3. Information från myndigheter eller kommun (broschyr/tryckt material)
4. Information från myndigheter eller kommun via Internet
5. Dagstidningar, TV, radio
6. Information från andra organisationer
7. Annat informationsmaterial
8. Arbete/skola/utbildning
9. _____

Fråga 7. Skulle du vilja ha mer information om slutförvar för använt kärnbränsle?

1. Ja
2. Nej-----GÅ TILL FRÅGA 9

Fråga 8. Vilka områden önskar du få mer information om?

ÖPPET

TILL ALLA:

Fråga 9. Oavsett hur insatt du är i frågan om hanteringen av kärnbränsle, tror du att vi i Sverige kan hantera och slutförvara avfallet på ett säkert sätt eller inte?

1. Ja
2. Nej
3. Osäker/vet ej

Fråga 10. Tycker du att detta är en viktig fråga eller inte?

Du svarar på en skala 1 till 5 där siffran 1 betyder "inte alls viktig" och siffran 5 betyder "mycket viktig". Skala 1-5 plus VET EJ

Fråga 11. I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

"Jag litar på **politikernas** beslut om var och hur slutförvaret för använt kärnbränsle bör byggas."

1. Instämmer helt
2. Instämmer delvis
3. Tar delvis avstånd
4. Tar helt avstånd
5. VET EJ

Fråga 12. "Jag litar på **myndigheternas** granskning av var och hur slutförvaret för använt kärnbränsle bör byggas."

1. Instämmer helt
2. Instämmer delvis
3. Tar delvis avstånd
4. Tar helt avstånd
5. VET EJ

Fråga 13. "Jag litar på **forskarens och experters** undersökningar om var och hur slutförvaret av använt kärnbränsle bör byggas."

1. Instämmer helt
2. Instämmer delvis
3. Tar delvis avstånd
4. Tar helt avstånd
5. VET EJ

Fråga 14. Jag tänkte nu läsa upp några olika hot som man som enskild person kan uppleva både i närtid och för framtiden. Jag ber dig svara på en 10-gradig skala där siffran 10 betyder att du känner mycket stark oro och siffran 1 betyder ingen oro alls.

ROTERA ALTERNATIVEN!

- Klimatförändringar på grund av överanvändning av jordens resurser.
- Krig och konflikter runt om i världen.
- Våld och gängrelaterade skjutningar både i Sverige och i vår omvärld.
- Ojämlig fördelning av jordens resurser som leder till fattigdom och svält.
- Överanvändning av antibiotika som leder till etablering av resistenta bakterier.
- Luftföroreningar på grund av eldning av kol och utsläpp från industrier och flyg.
- Radioaktivt använt kärnbränsle från kärnkraftverk.

Fråga 15. Är det något annat som du känner en stark oro inför? ÖPPEN FRÅGA

Fråga 16. Allmänt sett anser du att Sverige generellt sett är på väg åt rätt håll eller inte?

1. Ja
2. Nej
3. VET EJ/TVEKSAM

Fråga 17. Om det i dag skulle föreslås en folkomröstning om Sveriges framtida kärnkraftsanvändning hur skulle du då rösta tror du? LÄS UPP!

1. Avveckla kärnkraften så fort som möjligt
2. Avveckla kärnkraften så snart nuvarande reaktorer börjar bli gamla
3. Fortsätta att använda den kärnkraft som vi har i dag
4. Satsa på ny kärnkraft
5. VET EJ

Och till sist några bakgrundsfrågor.

Fråga 18. Vilken är din ålder?

1. 18-25
2. 26-35
3. 36-45
4. 46-55
5. 56-65
6. 66-75

19. Vilken är din högsta avslutade utbildning? Läs UPP

1. Grundskola eller motsvarande
2. Gymnasieskola eller motsvarande

3. Universitet/högskola

4. Ej svar

Fråga 20. Vilken typ av ort bor du på? LÄS UPP

1. Storstadsområde (Stockholm, Göteborg, Malmö)
2. Större tätort, 90 000 eller fler invånare
3. Mindre tätort, 10-90 000 invånare
4. Ort med färre än 10 000 invånare

TACKA OCH AVSLUTA!

NOTERA KÖN:

1. Man
2. Kvinna

LÖPNR: _____